

Seyyid Kutup ve Türkiye İslam'ı

Ali Bulaç
26/05/2012

Müslüman Kardeşler'in ortaya çıkışı ile Türkiye'deki Sosyal Müslümanlık arasında ilginç bağlar, yakın-uzak mesafeden benzerlikler söz konusudur.

1928'lerde Müslüman Kardeşler Hasan el-Benna'nın liderliğinde "politik bir hareket" olarak ortaya çıkmadı. Politikaya dolaylı yollardan atıflarda bulunuyordu. Sebebi Mısır'ın bir sömürge yönetimi altında olmasıydı. Sömürge yönetiminde yapılması gereken en önemli işlerden biri tabii ki sömürgecilğe karşı savaşmak, bununla mücadele etmektir. Bu öncelikli bir hedeftir. Buna paralel ve belki de bundan önce yapılması gereken şey, sömürge yönetimin toplumun bünyesinde meydana getireceği tahribatları önlemektir. Bunun da büyük ölçüde ahlaki ve manevi takviye hareketi olması gerekirdi. Hasan el-Benna'nın başında olup formüle ettiği İhvan ve faaliyeti bu hedefi merkeze alıyordu. Toplumunu fikri, ahlaki ve manevi bakımdan güçlü tutmak, direncini sürekli artırmak.

İhvan-ı Müslimin ancak Hür Subaylardan ve İhvan'ın belli başlı fikir adamlarının Pakistan'ın kuruluşu ve Ebu A'la Mevdudi'nin eserleriyle tanışmalarından sonra, yani 1950'lilerde politik bir hareket olarak kendini adeta yeniden tanımladı. Bu da Hasan el-Benna'nın şehadetinden sonrasına rastlar.

İhvan-ı Müslimin'in politik bir harekete dönüşmesi Seyyid Kutup gibi bir zatı ön plana çıkarmış oldu. Ve tabii bu Seyyid Kutup'un Türkiye'deki İslamcılarını bu şekilde etkilemesinin önemli sebeplerinden biridir. Bu dönemde de Türkiye'de Müslümanlar siyasî faaliyetlere başlamışlardı. 1970'lerin başlarında MSP'nin gençlik teşkilatlarında İhvan'ın kitapları okunuyordu. Merkez sağ ve merkez solun dışında yani kapitalizmin, sosyalizmin, komünizmin ve milliyetçiliğin dışında kendine bir siyasî mecra arayan Müslümanlar için Seyyid Kutup'un formüle ettiği İslami hareket tam da uygun düşüyordu. Tefsirinin yayınlanmasıyla da Seyyid Kutup büyük bir kabul gördü. Seyyid Kutup'un kabul görmesinin diğer önemli bir sebebi, hem sosyolog olarak toplumu iyi tanıması, Batılı kavramları analiz edebilme formasyonuna sahip olması, hem de aynı zamanda İslami ilimlere vukufiyetidir. "Fi Zilal'il-Kur'an" adıyla tefsir yazabilecek kadar tefsir ilmine, geleneksel usule ve Kur'anî ilimlere vâkıf istisnai bir şahsiyettir.

Seyyid Kutup'un politik Müslümanlığı temsil etmesinin arkasında yatan başka bir sebep vardı. Hasaneyn Heykel'in iddiasına göre hapisanedeyken Mevdudi'nin kitapları ile tanışmış olması. İhvan, bir model arayışı içerisinde iken Hint yarım kıtasındaki Müslümanların Hindulardan ayrılıp bağımsız bir devlet kurma fikrine sahip olması ve bunu büyük ölçüde Mevdudi'nin formüle etmesi Seyyid Kutup'a çok cazip geldi. Hilafetin ilgasından sonra ilk defa kuruluş ideolojisi "İslam" olan bir "ulus devlet" kuruluyordu. Kutup da Mevdudi ile tanıştıktan sonra daha aktif bir siyasî Müslümanlık noktasına gelmiş oldu. Bu da Türkiye'de Seyyid Kutup'un ve Mevdudi'nin daha çok rağbet görmelerine etki eden bir sebeptir.

Seyyid Kutup'un dili anlaşılabilir ve kesindir. Gücünü inancından alır. Tartışmasız bir kavramsal çerçeve çizerek İslamiyet'in siyasî bir hareket olduğunu söyler. Ona göre modern toplum bir "cahiliye toplumu"dur. Cahiliye'yi -İslam öncesi cahiliyeye atıfta bulunarak- İslami hükümlerin dışında bir dünyanın kurumsallaşması ve hükümlerle olması manasında kullanıyor. Fakat Batılı İslamologların ve Batı medyasının iddia ettiğinin aksine, her ne kadar dilinde keskin kavramlar varsa bile Seyyid Kutup hiçbir zaman şiddet ve terörü önermiş değildir. Yani Seyyid Kutup siyasî İslam'ı temsil etmiştir. Fakat bunun şiddet ve terör yönteminin kullanılarak ulaşılabilecek bir hedef olarak

takdim ettiği söylenemez. Tam aksine ona göre İslami hareketler Peygamber Efendimiz (sas)'in siretini takip ederek başarıya ulaşacaktır. Bu manada Seyyid Kutup ile Hasan el-Benna arasında belki dil ve anlatım farkı vardır, fakat mahiyet farkından bahsetmek mümkün değildir. Yakından ve dikkatle bakıldığında Seyyid Kutup ve Mevdudi'nin Türkiye Müslümanları üzerinde bıraktığı bu etki aynı zamanda hem Politik Müslümanlığın hem de Sosyal Müslümanlığın şiddetten ve terörden uzak durmasını sağlamıştır.